

Herinneringen aan de “Spruyten Hoeve”

Van Bertus den Hertog, geschreven op 31 maart 2006

De Spruijten Hoeve ca. 1920

Voorwoord

Ondanks het feit dat ik ongeveer 40jaar geleden als 20 jarige voorgoed uit de “Buurt” vertrokken ben, kan ik de vormgevende jaren van mijn jeugd in de Ridderbuurt nog herinneren als de dag van gisteren. De spelfouten die hier in zitten, daar kan ik echt niets aan doen. Ik kan het niet helpen dat Meesters ten Brink en Jaspersen van de Oudshoornse Lagere School niet meer tijd voor mij overhadden. In onze klas zaten ongeveer 30 plus kinderen. (Geloof je dat?)

Als mijn uitdrukkingsswijze zich wat eigenaardig aan hoort komt dat ,door dat ik voor veertig jaar Nederlands niet meer als mijn dagelijkse omgangstaal heb gebruikt.

In die tussentijd zijn er ook een paar andere talen bij gekomen en loopt het een en ander wel wat door elkaar heen, daarom noem ik mijn uitdrukkingsswijze maar “Internationaal Hollands”.

Het bedrijfsleven op Ridderbuurt nummer 6 de “Spruijten Hoeve” was net als op alle andere boerenbedrijven in de buurt, een manier van leven die door de seizoenen van het jaar bepaald werden. Daarom heb ik deze herinneringen in losse vorm, rond de vier seizoenen geschreven.

In het begin

De Spruijten Hoeve was in 1910 gebouwd onder toezicht van het Architecten Bureau van de Fa. Vis. Voorheen stond op dezelfde plaats een oude boerderij die volgens mijn vader parallel met de weg stond, en een deel van de “Maas Hoeve” (Ridderbuurt 55) uit maakte. Voor zover ik weet bestaan er van die oude boerderij geen foto's meer.

De Spruijten Hoeve, groot vierentwintig hectare, is genoemd naar Willemijntje Spruyt de tweede vrouw van mijn overgrootvader Paulus den Hertog (16 aug.1857 –1931) die op de” Maas Hoeve” woonde. Het huwelijk met Willemijntje Spruyt vond plaats op de 17 dec. 1880. (Spruyt met een Griekse “Y” en op de Spruijten Hoeve gespeld met een lange “IJ”. Waarom dat zo is wist mijn vader ook niet.

Mijn grootvader Bertus den Hertog (10-apr.1884- 10 mar.1946) en zijn vrouw Adriana Oudijk (7 feb.1884-13 aug,1967) waren in 1910 getrouwd en volgens mij, de eerste bewoners van de nieuwe boerderij de “ Spruijten Hoeve”. Mijn Vader Paulus den Hertog (Pau) (16 Jan 1911- 28 aug 1994) werd daar het volgende jaar geboren.

Mijn vader trouwde met mijn moeder, Barbara Treur (Bep) (3 Jan 1913-8 mei 1948)

Ik ben geboren Bertus den Hertog (Bert of Bertje) op de 15de maart 1947.

Bertje den Hertog ca 1952

Toen ik veertien maanden oud was is mijn moeder aan borstkanker overleden. Een jaar of vier daarna trouwde mijn vader voor de tweede keer met Elisabet Anna Breedijk (26 feb1922-18 jul 1979) Bets, vrouw Pauw ,en ook wel eens Bertje zijn tweede moeder genoemd.

Mijn broer Antony Jacob den Hertog (8 feb.1956) is uit het dit huwelijk geboren. Als kleine peuter werd ik verzorgd door Lida van Duren, Aagt van der End en Bep van de Meent. Mijn moeder Barbara, kan ik me niet herinneren maar aan Lida , Aagt en Bep van der Meent, Wil van Dolder en Annie van de bakker (Dekker) die rond die tijd dienstbodes bij ons waren heb ik heel veel goede herinneringen. Tot vandaag de dag heb ik nog contact met Lida van Duren. Dit contact is hervat in 1994 gedurende de begrafenis van mijn vader.

Toen mijn vader hertrouwde en ik de zogenaamde tante Bets moeder moest gaan noemen veranderde ook de spelregels. Ik werd wat strenger aan gepakt, terugblikkend blijkt dat achteraf en volgens iedereen (behalve ik) ook nodig te zijn geweest.

Het dagelijkse leven op de Spruijten Hoeve,

Spruijten Hoeve ca 1947.

Het nieuwe jaar begon op de eerste mei en een nieuwe dag begon s'morgens om vier uur met drie harde klappen op het rolluik van de slaapkamer van mijn vader.

Mijn vader werd altijd op deze manier gewekt door Piet van Egmond of door Henk Slagter. Het werk begon 's morgens om 4 uur, het ontbijt was altijd tussen het kaasmaken door om een uur of acht. Een bakje koffie om tien uur, daar werd tien minuten vooruit getrokken.

's Middags precies om 12 uur werd er warm gegeten, de reden hiervoor was dat je dan ook gelijk even tot half een naar het landbouwpraatje op de radio kon luisteren. Dan een uurtje een tukkie doen en dan weer aan de slag. Was er voor het melken rondom drie uur een bakje thee met een babbelaar als het tenminste niet te druk was. Het avondeten vond rondom 18.00 uur plaats, want dat paste net tussen het kaasmaken door. De werkdag eindigde rondom 19.00 uur s'avonds. Behalve op dinsdagavond, dinsdagavond was een uitzondering omdat op die avond nog boter werd gemaakt. Deze boter werd van de room gemaakt die van de wei van het kaasmaken was overgebleven. De wei stond in een stuk of zeven houten weikuipen in het achterhuis, die kuipen werden dagelijks voorzichtig met een schepbak afgeroomd. De room werd in de kelder in een houten roomton opgeslagen en daar bewaard tot dinsdagavond.

Als het zomers warm was haalde ik na school op de fiets een paal ijs, dat werd netjes in een schoon laken gepakt en dan was het zo snel mogelijk naar huis fietsen. Dat ijs werd stuk gehakt (leuk werk) en dan vermengd met de room in het karnvat om het boter maken te bevorderen gedurende hete zomerdagen.

Ik geloof dat die hete dagen "Hondsdagen" genoemd werden? Ook ging het gedurende de "Hondsdagen" met het kaasmaken wel eens fout, met als resultaat dat ik met de trein naar Gouda moest om bij De Producent nieuw zuursel (Type yoghurt type cultuur) moest halen.

Na verschillende dagen afromen droeg Piet van Egmond de inhoud van die weikuipen met twee grote weiemmers aan een juk naar de varkensschuur. Daar stonden oude weikuipen waar die wei dan inging. Bij het varkens voeren werd de wei met varkensmeel vermengd. Volgens mijn ouders zat er in die wei nog voedingswaarde om varkens vet mee te mesten.

Toen de Spruijten Hoeve gebouwd was, was er in de gang een ruimte voor een karn, die met een rond lopend paard achter de wc werd aan gedreven. Dat principe was ook vroeger op de Maashoeve gebruikt. Op de Maashoeve stonden de houten tandwielen van de karninstallatie nog op hun originele plaats, bij ons waren ze al weg maar de ronde straat lag nog achter de wc als een herinnering van aandrijfkracht voor de tijd van elektrische motors. De paardenkracht karn aandrijving was later verplaatst door een elektrische motor in het achterhuis, die met een leren riem een lange as aandreef, deze as was aan de plafondbalken in het achterhuis gemonteerd. De verschillende pullies werden gebruikt voor de aandrijving van de karn en ook vroeger de wasmachine. Ik vond het altijd leuk als dat spul draaide, daar zat leven in.

Het Voorjaar,

Op Koninginnedag de 30ste april gingen de koeien van de stal naar buiten, dat was de dag dat het drukker dan druk werd. Volgens mijn vader borrelde het werk in mei de grond uit.

Koeien in de bocht buiten. Van het ras, Groningsenblaarkoppen

Een paar dagen later was het stal boenen door de mannen, het was traditie dat gedurende het stal boenen s'morgens bij de koffie "janhagel" (koekjes) geserveerd werden.

De vrouwen begonnen de *Grote schoonmaak* in de bovenste nok van het huis. Bij ons was dat de vliering. Het lievelingsschoonmaakmiddel voor de vliering was een mengsel van Lysol en heet water. Lysol zorgde ervoor dat mijn kamertje, waar het plafond de niet waterdichte vloer van de vliering was, weken daarna net eender stonk als het Academisch Ziekenhuis in Leiden. Ik herkende die geur omdat in dat ziekenhuis mijn amandelen uit mijn keel waren gehaald. Alle kinderproblemen werden toendertijd veroorzaakt door amandelen, dus hup, er uit met die dingen.

Vier weken na de aanvang van de grote schoonmaak kwam de schoonmaak uiteindelijk in de kelder tot zijn einde. Gedurende die vier weken werd alles maar dan ook alles! over hoop

gehaald. Alles werd: Gelucht, Geboend, Gepoetst, Gewassen, Gebleekt, Gestreken, Gezeemd, de schoorsteen werd geraagd en de muren in het achterhuis en de kelder werden gewit, met een mengsel van gebluste kalk en water, dat bij Beuzekom voor een paar dubbeltjes verkrijgbaar was.

Op de zaterdag voor Pinksteren werd de buitenboel geboend, de kantjes van het gras langs de werft netjes afgestoken en de werft met een laag vers grint bestrooid.

De reinigingsmiddelen die gebruikt werden waren: Vim, Gloor, Zachte groene zeep uit 5 Kilo blikken, Brusselse aarde, Ammoniak, Blokjes Sunlight zeep, zakje blauwsel, Soda, Brasso, Silvo en in de stal werd er Natriumloog gebruikt om er voor te zorgen dat ook daar geen enkele bacterie levend het nieuwe seizoen in zou gaan.

De eerste kleuren foto van de Spruijten Hoeve ca 1954.

Op de bovenstaande foto is in de linker hoek een stukje van de gevel van het Spuihuisje te zien. Op de werft staat Gerrit Slagter met een autopet, ik sta er naast. Boven de omgekeerde weikuipen is Moeder Bets aan het ramen zemen.

De melk productie was het hoogste in mei, daarom werden in mei ook de grootste kaasvaten van de stal zolder gehaald. Deze uitgedroogde teakhouten vaten werden een paar dagen in het achterhuis in de waterput gedaan om uit te zetten, zodat ze weer stevig in elkaar zaten. Als je niet voorzichtig was met zo'n uitgedroogd kaasvat van de stal zolder te halen, dan viel dat vat uit elkaar net als je boven op de trap stond. Dan lagen er in de stal een hoop kleine houten kaas stukken vat, een kaasvatbodem, een deksel en twee banden die door de stal rolden. De truc was om dat ding weer in elkaar te knutselen voor dat je vader in de gaten kreeg dat het vat van de trap gedonderd was .

Ondanks het gebruik van de grootste kaasvaten nummer 34 ? was er een overschot aan kaas, dat overschot werd gebruikt om er kleine nummer viertjes te maken. Dit kleine kaasje was

voor Oma den Hertog, die in de Hoofdstraat woonde en andere “geliefde” familieleden. Wij maakten twee soorten kleine kaasjes; gewone Boeren Goudse kaas en de heel speciale Leidse kaas met minder room en karweizaadjes er in.

Het kaas maken zelf en de kwaliteit van het eindproduct was iets waar elke boer en boerin altijd trots op was. Bij ons had het kaasmaken een speciale mening, ik geloof dat dat verband had met mijn overgrootvader Paules den Hertog (Geb. 16 aug. 1857)

Deze had de kaascontrole opgericht om de hoge kwaliteit van boerenkaas te waarborgen (Ref, De Viersprong, Publicatie nummer?? van de Historische vereniging te Alphen aan den Rijn)

Mijn grootvader en grootmoeder hadden in 1910 een bronzen en in 1911 een zilveren medaille van de Hollandse Maatschappij van Landbouw gewonnen voor de kwaliteit van hun kaas.

Zo gauw de koeien in het land liepen en ze vlug met het vreten van de eerste happen gras klaar waren gingen ze kijken waar de verste hoek van hun weide was. Dit was voor de koeien heel erg belangrijk want in die verste hoek gingen ze s’middags om half drie staan als ik ze moest op halen. Wat ook belangrijk was voor die koeien wie van hun er de baas was, dat uitsorteergevecht duurde meestal een paar dagen en daarna was vast gesteld welke koe de eerste, tweede, derde enz. koe was. Ze liepen dan in die volgorde netjes op een rijtje naar huis toe als ze voor het melken werden op gehaald. Ze stonden meestal op zelf gekozen en in een vaste volgorde in de bocht om gemolken te worden .

Die volgorde bleef dan ook voor het hele seizoen gehandhaafd. Het was ook de tijd dat bepaalde agressieve exemplaren hun horens verloren. Wij als jongens gingen altijd op zoek naar koeienhorens. Deze hadden geen bepaalde waarde, maar het was leuk om ze te vinden en ze mee naar school te nemen. Koeienhorens werden wel gebruikt om aan het melk stoeltje te hangen en daar de spenzelf in te doen. De koeien hadden in het stamboek allemaal een naam, zoals Wilhelmina een, twee, drie, vier en Juliana een twee, drie, vier. De stier heette geen Bernard maar Kees, of volgens het stamboek Cornelis. Bij het geven van namen aan mensen en dieren werd schijnbaar niet te veel moeite gepend, het blijkt dat de weg van de minste weerstand werd gekozen.

Bijvoorbeeld; ik ben Bert, mijn Vader Pauw, zijn Vader Bert en zijn Vader Pauw, maar zijn Vader was Kees of beter gezegd Cornelis.

Het melken van de koeien werd tot rond 1960 met de hand gedaan. Piet van Egmond molk altijd de jonge koeien, ik denk dat dat te doen had met het temperament van Piet. Piet had het meeste geduld om met het jongere vee om te gaan. Henk Slagter molk de middenbocht waarin meer koeien stonden en mijn vader de oudste koeien. Die oudere koeien molken het makkelijkste, maar er zat meer melk in!

De melk werd, de ene na de andere emmer door de trechter gegoten de trechter was voorzien van een paar zeven en twee filtratiewatten, een grove en een fijne wattenschijf. Deze trechter stond boven op een melkbus. Van die melkbussen van ongeveer 30? liter stonden er vier op de melkkros. Als ze alle vier vol waren, werd die kros door mijn vader tegen de dijk op naar het achterhuis getrokken. In het achterhuis stond de kaaskuip waar in de melkbussen werden leeg gegoten. Zomers werd de melk gekoeld door een waterstroom aan de buitenkant van de bussen te laten lopen. Volgens mijn vader vermenigvuldigde een slechte bacterie zich elke 20 minuten en dat was niet goed voor de kaas. Als je niet op de hygiëne paste kreeg je opgeblazen kazen. Daarom werd alles wat met kaas maken te doen had twee keer per dag grondig gereinigd. Als het jaar verliep begon de melk opbrengst langzaam terug te lopen en meest al stonden er in november genoeg koeien droog om de kleinere hoeveelheid melk naar de fabriek van De Producent in Ter Aar te sturen.

De man die met de vracht auto de melk ophaalde, was de enige man die ik ooit ontmoet heb, die het nog drukker en nog minder tijd had dan mijn vader. Als ik het mij goed herinner geloof ik dat hij Dirk van Klaveren heette.

Een van de andere voorjaarswerkzaamheden die ons om die tijd bezig hield was het leeg rijden van de gierkelder. In deze grote kelder werd de zeik (op zijn Hollands gezegd) van alle koeien gedurende de hele winter verzameld. Deze verzameling van vergiste vloeistof had een bepaalde aroma, een geur die ik van mijn hele leven nooit meer vergeet.

Wij hadden een vierkante houten driewielige gierkar die door een paard getrokken werd. Deze kar werd met een elektrische pomp volgepompt en als ik zeg elektrische dan bedoel ook elektrische!! De motor daarvan werd droog gehouden door een natte meelzak. Als het geregend had dan stond dat hele ding onder een soort stroom. Je kon die pomp alleen maar aan en uit zetten door een knijptang met een droge doek er omheen te gebruiken. Als het met die pomp niet lekker liep was de eerste remedie zwaardere zekering in de meter kast zetten. De meter kast was een houten kastje met een witmarmere plaat met fascinerende elektrische dingen er op.

De meter kast zat aan de muur in het achterhuis boven de water put, op zichzelf een vochtige plaats. Die was daar in 1910 door Radio Hertog gezet en volgens mijn vader zat hij daar best. De GEB had al eens voorgesteld om die kast naar de slaapkamer te verplaatsen maar daar voelde Bets helemaal niets voor. Dat vocht en elektriciteit elkaar niet kunnen uitstaan was toen nog niet zo'n groot probleem, het zit wel goed joh!! was meestal het antwoord.

Terug naar de gierkar, de gierkar stond op de werft zonder paard ervoor in de richting van de weg. Er was geen mens in zicht om een voor mij belangrijke vraag te stellen. Als 5 jarige kleuter vroeg ik mezelf af? " Zittie die vol of Issie Leeg" even kijken dacht ik, en ik schuif de klep van de trekraan open en " Ja! " hij zat vol. Ik ren zeiknat van de gier en jankend het achterhuis in, Bets (Vrouw Pau) grijpt me bij de kraag van mijn overal en duwt me de put in. Ik werd herhaaldelijk en grondig met zachte groene zeep gewassen maar desondanks, voor een paar weken daarna, als ik begon te zweten kwam die "parfum" nog mijn huid uit.

Ik kan me ook nog goed herinneren dat als er geen ijs in de sloot lag, dat de koeienmest met de schouw achter naar het land werd gevaren. Henk maakte elke dag de groep achter 60 stuks rundvee schoon met schop en een kruiwagen. De volle kruiwagens werden achter de hooiberg in de schouw gestort. Na een dag of twee zat die schouw tot aan de rand aan toe barstens vol. Dan werd er een lange paal achter in de schouw gestoken en door Henk werd de schouw met veel hard duwen, achter de polder in gevaren en daar geleegd, soms op een grote hoop, en soms verspreid over het land.

Meestal werd de mest over het land verspreid op die percelen waar gras groeide om hooi van te maken. Varkenshokken werden elke dag uitgemest, de mest werd op een meststaal gereden. De meststaal, een betonnen bakgelegenheid boven op de gier kelder. Na een maand of zes verteren werd deze mest met een mestvork in een driewielige kar geladen en dan met een paard achter naar het land gereden. Daar werd het driewielige karretje met behulp van een mesthaak ontladen en in kleine hoopjes op regelmatige afstand. Het paard wist precies hoeveel stappen het moest nemen om de hoopjes op regel matige afstand te houden. Deze hoopjes werden dan later uitgestrooid door mijn vader, Piet en Henk .

Om deze mest fijn te krijgen werd er een soort sleepapparaat gebruikt dat door het paard werd getrokken en door een gietijzer contactwiel van de grond werd aan gedreven. Aan de voorkant zat een kettingeg, dan volgde een ca. twee meter brede rond draaiende as met tanden die op hoge snelheid draaide en de mest klein sloeg, en ook overal heen spetterde. Boven de spleteras zat een houten omkisting waar je op kon zitten. De speciale kleding was een lange muts gemaakt van een meelzak met de uiterste punt naar binnengevouwen. Als er een steen,

een stuk hout of harde bagger op het land te vinden was dat was dat juist de machine die hem vond. Met het resultaat dat bestuurder of het paard de harde voorwerpen voor zijn kop kreeg.

De twee Belgische paarden hadden hun eigen persoonlijkheid. Ze waren beide op elkaar ingesteld en werkten uitstekend alleen of als een twee stel. Ik herinner me nog goed dat Henk s'morgens de paarden het tuig oplegde en dat ik als snotneus onder het paard door liep om te helpen om de buksingel vast te maken. Ik stond er altijd verbaasd van hoe zo'n paard een volle wagen met mest door nat baggerachtig land kon trekken. Als het heel moeilijk en erg zwaar ging was er altijd nog een beetje reserve, "Kom Vos , kom Aan , Vos jij kan het !! kom nou, en ze konden het ook prima.

PaardenLusten geen haver meer .

Ik kan mij nog goed herinneren dat ik s'avonds bij een brug in de tocht een fuik had gezet om palingen te vangen. De volgende ochtend moest ik de paarden op halen, die twee knollen hadden van de koeien al lang geleerd waar het verste weg van het huis was en stonden meestal bij de hoge dijk half wakker te dromen. Met de haverzak over mijn rug liep ik de polder in. Eest bij de fuik kijken, en "Jajoh" daar zit een aal in, mooi zo! Aal rustig in de fuik laten zitten en door gaan, om de paarden achter bij de hoge dijk te halen. Daar aangekomen de paarden wat haver uit de haverzak laten eten, dan netjes het van touw gemaakte kopstel om hun hoofd, en met de haverzak over mijn rug loop ik met die twee paarden achter mij aan, naar de brug over de tocht waar de fuik stond. Daar aan gekomen die paarden aan de rechtse paal van de brug vast gezet, daarna links van die brug de berm af en daar die aal uit de fuik gehaald en in de haverzak gestopt. De haverzak goed dicht getrokken aan koordje en een knoop in de bovenste kant van de hele zak gedaan om zeker te zijn dat die aal niet kon ontsnappen. Paarden weer losgemaakt van de brug, de haverzak over mijn rug en met de twee paarden achter mij aan loop ik op mijn gemak in de richting van het huis. Opeens steigerden allebei die paarden en rukken het touw van het hoofdstel uit mijn jatten, ik draai me om en daar stonden ze allebei op hun achterste benen en gingen er ook meteen van door. Ik voel wat gekriebel op mijn rug en barst! daar hangt een halve, met haver beplakte aal uit die zak, Jezus wat nu? Eerst de aal weer in de haverzak terug gestopt, dan weer terug naar de brug in de tocht, daar die aal weer in de fuik gestopt en dan door naar de hoge dijk, proberen om die paarden te pakken te krijgen. Die knollen moesten van die haverzak helemaal niks meer weten, ze waren als de "dood" van die zak. Dus ik als de donder naar huis toe, veekoeken halen, alle zakken van mijn overal volgestopt met veekoek en dan als de bliksem weer terug achter naar de hoge dijk. Geluk!! in veekoeken hadden die paarden wel zin, zo lang er van die haverzak niets te zien was. Het touw van het makste paard te pakken gekregen en dan het tweede paard gevangen, gauw naar huis toe voordat iemand in de gaten had wat er aan de hand was.

Mijn vader was nog aan het kaas maken, Piet en Henk waren nog thuis aan het ontbijten ,en zelfs Jaantje Mulder had ook niets gezien ,en die zag altijd alles!

Van die dag af aan, en gedurende deze zomervakantie stopte ik altijd een paar veekoeken in de haverzak als ik de paarden ophaalde, voordat ik bij de paarden aan kwam verstopte ik de haverzak in de slootkant zodat de paarden de zak niet in de gaten hadden, en ving ik ze met veekoeken. Toen de vakantie voorbij was en ik weer voor de eerste dag op school zat, vertelde mijn vader bij het middageten, ik weet niet wat er met die knollen aan de hand is maar die vreten geen haver meer. Waar dat in zit begrijp ik niks van, Ik? Ik wist natuurlijk van niks.

Toen ik zoon jaar of tien was werd een van de paarden ziek, volgens Jan den Hertog de veearts, had dat paard een probleem met zijn lever waar niets aan te doen was. Er kwam een ander paard maar dat paard kon helemaal niet goed op schieten met ons paard. Als die twee paarden samen voor de wagen stonden was het altijd gedonder, elkaar bijten, niet gelijk krachtig trekken enz. het evenwicht was weg.

Ik kan me nog heel goed herinneren hoe Piet en Henk met die knollen omgingen, het was een heel goed voorbeeld van samenwerking tussen mens en dier.

Het einde van de Paarden tijd.

De tijd was aan het veranderen, Kobus Verkleij, Meeuwes den Hertog, Jantje den Hertog, de gebroeders den Hertog op nummer een en zelfs Wimpie Brak hadden hun paarden in geruild voor trekkers. Bij ons was het ook al bijna zover dat mijn vader aan een trekker begon te denken.

Alles werd overwogen, met twee paarden kan je meer doen als met een trekker, een paard eet gras en hooi, een trekker daar moet je dure brandstof voor kopen.

Deze argumenten waren volgens mij een excuus om de aankoop beslissing van een trekker nog weer wat verder uit te stellen. Ik wilde dolgraag een trekker.

De trekkerverkoper was al een keer of vijf “goedendag” wezen zeggen maar daar bleef het ook voorlopig bij. In dat najaar, en nog meer gedonder met het tweede paard, en eindelijk was het dan toch zo ver, er moest een trekker komen.

Elke boer in de buurt die een trekker had, had een Grijsze Ferguson . Dit was een van de meest populaire 20Pk trekkers out gebouwd. Om precies te zijn: tussen 1947 en 1957 waren er 517651 stuks gebouwd in Coventry England . Ontworpen bij de begaafde Engineer, Harry Ferguson. Een man die van het land en van de techniek goed afwist en zijn beide eigenschappen succesvol samenbracht in de vorm van Grijsze Ferguson trekker. Met het gevolg dat op melkvee bedrijven de hele wereld over, en dus ook in de Ridderbuurt , langzaam maar zeker de paarden werden ingeruild voor Ferguson van dit type.

Zo de keuze van het merk was automatisch bepaald door wat bij de burens goed liep.

Door het lange wachten met de aankoop van onze trekker, werd bepaald dat de Grijsze 20Pk niet meer in productie was. Het nieuwe model was de Massey Ferguson Model 35 een rood en grijs gekleurd exemplaar met 3 hoge en 3 lage versnellingen en een 3 cilinder Perkins diesel motor van 35 Pk.

De aankooponderhandelingen liepen op het allerlaatste moment nog muur vast.

Voorop de trekker hoorde een rond rood en wit “16 Km” bordje .Dat bordje moest drie gulden en vijftig centen kosten. Volgens mijn vader was dat bordje bij de nieuwe trekker inbegrepen, maar volgens de verkoper was dat niet het geval, en moest dat bordje apart betaald worden.

De onderhandelingen werden afgebroken. De verkoper ging weer met legen handen op stap.

Ik leefde drie dagen in spanning. Ik vroeg me herhaaldelijk af, zouden wij nu ooit nog eens trekker krijgen ?? Uiteindelijk kwam de verkoper toch nog weer eens praten om dat hij toch in de buurt was, en Phhheew. eindelijk de trekker werd besteld.!

De paarden werden ingeruild, ik vond het erg jammer dat het oudere paard wegging, voor die nieuwe knol was het mij egaal.

Met de levering van de trekker veranderde ook het leven op de Spruijten Hoeve, de dagen van de paarden waren voorbij, en het ritme van het leven was nooit meer zo als in de paardentijd.

De nieuwe trekker werd geleverd en wij kregen allemaal een uurtje onderwijs hoe wij met de trekker moesten om gaan . Mijn vader wist al wat van rijden af, want die had een rijbewijs,

met Henk ging het ook goed want die had bromfietservaring maar voor Piet was het erg wennen, volgens mij ging Piet liever met paarden om.

Van dat lesuur, ben ik een ding nooit vergeten. Je gebruikt de laagste versnelling om de hoge dijk op te gaan en je gebruikt dezelfde versnelling om weer van de dijk naar beneden te rijden. Bij de smederij van Rozenstraten werden de verschillende wagens, hooischudder, zwat keerder, kunstmeststrooier enz. omgebouwd zodat ze achter de trekker paste. De enige machine die niet werd omgebouwd was de Mc Cormick grasmaaimachine. Deze grasmaaimachine was van het vingerbalktype, werd door twee paarden getrokken, daar werd al het gras mee gemaaid om hooi van te maken. Dat ding stopte nog al vaak omdat er wat in het mes zat. Dan moest mijn vader op de spaken van het wiel gaan staan om dat ding heen er weer te rollen en weer vrij zien te krijgen. Als dat niet lukte moest je van de machine af, en dan met een stokje of iets dergelijks maar zien om de blokkering uit het mes te krijgen. Dat er bij ons nooit iemand een paar vingers in de zogenaamde vingerbalk van die maaimachine verloren was is op zichzelf een wonder. Om in die machine een nieuw mes te zetten moest er een pennetje in de koppeling en het bolvormige gewricht op het mes steken, dan ging je met je voet op het pennetje staan en dan tegen de druk van een heel sterke veer bleef die koppeling open staan, die koppeling werkte volgens het rotte klem principe. Als het nieuwe mes erin zat hoefde je maar naar dat pennetje te kijken en battss! Sloeg hij dicht. Dan even gauw tellen, Een, Twee Drie, enz. Tot Tien. Ja, ik heb al mijn vingers nog en dan zat het goed. De botte messen werden in een oude zak (geen zak van de LeerHoeve, want daar zat statie geld op) gewikkeld en tussen je benen door aan je fiets vast gebonden met een stuk strooibalen touw, en dan ging je op weg naar school even bij Ome Jan Rozestraten (zo noemden wij hem altijd) voorbij, die sleep die messen en in de namiddag haalde ik ze na school weer op. Als er ooit iemand was die goed met roodheet ijzer over weg kon dan was het de zo genoemde Ome Jan Roozestraten.

Met de komst van de nieuwe trekker werden alle trekkers in de buurt meteen ouderwets, die van ons was 35 pk Diesel. Die van Meeuwes was 20pk en liep op peterolie, dat werd een zogenaamd Peterolie stel. Alleen van Iperen bij de Kruisweg had een zwaardere trekker, ik dacht dat een Lanz Bulldog was, met een heel sterke lier er achter op.

Bij de aankoop van de nieuwe trekker werd ook in een nieuwe grasmaaimachine geïnvesteerd. Dit was een grasmaaimachine van het vingerbalktype die onder de buik van de trekker vast zat, en dat was een hele vooruitgang in de goeie richting.

Langzaam maar zeker vielen de oude machines die bij Rozenstraten op de trekker waren aangepast uit elkaar. De snelheid van de trekker (als ik hem reed) was zeker velen keren sneller dan dat van het paard. Het "16 Km" per uur bordje gold alleen op de openbare weg en volgens ons was de buurt geen openbare weg om dat je nooit een politieagent zag.

Al gauw kwam er een nieuwe Vicon pendulum type kunstmeststrooier, het volgende jaar een Krone meststrooier en een kroos haak die door Kobus Verkleij was uitgevonden en door de zoon van Rozestraten werd gebouwd.

Er kwam een grote ronde stalen giertank, ook van fabrikaat Rozenstraten die op een van die oude houten wagens paste.

Het is eigenaardig dat ondanks het sneller werken er niet meer tijd vrij kwam.

Oma den Hertog had dat heel goed in de gaten, toen ze een keer aan mijn vader vroeg:

Hoe komt dat nu; toen je twee paarden had kwam je twee keer in de week op bezoek en nu heb je een trekker waar alles sneller mee gaat, en ik zie je maar eens in de week?

Paarden op Hol.

Een van de oudste en met het paard getrokken werktuigen dat het als eerste uit elkaar viel was de hooischudder. De schudmachine was het meest interessante apparaat dat er bij ons

was. Als er een Nobel prijs zou zijn voor het uitvinden van de eenvoudigste machine met het hoogste aantal bewegende delen dan geloof ik dat de uitvinder van de hooischudder een goeie kans had om te winnen. De hooischudder was een tweewielige machine met een door de wielen aangedreven krukas. Aan de achterkant zaten een zestal die op een ronddraaiende en dansachtige manier door het plat liggende droge gras op en neer danste. Voor dat de hooibouw begon werden alle machines achteruit de houtschuur gehaald en elk bewegend deel met rood vet van Leen Schouten ingesmeerd. Bij de schudmachine was ook een oliebus met een Klik Klak bodem, die werd vol gedaan voor dagelijks smeren van de bewegende delen . De hooischudder was al erg oud en waar vroeger splitpennen gezeten hadden zaten nu stapeltjes schijfjes en een kromme draadnagel om de speling van vele jaren verslijt te corrigeren. Toen ik zo'n jaar of 5 was was mijn Vader boven op de hoge dijk aan het hooi schudden, hij reed heen en weer op die dijk van het hek van Bram den Hertog tot het hek van Hein de Wit. Ik zat ongeveer halverwege naar hem te kijken als hij op en neer reed. Op een gegeven ogenblik gebeurde er wat! en die twee paarden sloegen op hol die dijk langs in de richting van het hek van Hein de Wit. Die paarden joegen voluit die dijk af met die schudmachine kletterend achter hun aan. Ik zag dat spul aan komen en dacht als 5 jarige even die paarden bij het bit te grijpen, mijn vader schreeuwde ga weg! ga weg!, ik net weg, toen het hele spul aan mij voorbij raasde en verder op in het prikkeldraad van het hek tot stilstand kwam. De paarden met hun bloedige benen kalmeerde aardig gauw . En wij daarna op zoek naar het missende onderdeel van de hooischudder . Wat bleek nu dat een van die gebogen draadnagels uit een van die 6 schuddervorken was gevallen en een veer was los gesprongen en net voor die paarden geland. Die paarden zich rot geschrokken en op hol, des te harder ze rende hoe meer lawaai en gekletter die gebroken schudmachine maakte, hoe sneller die paarden draafden, met mijn vader boven op die machine net als “Ben Hur” proberen het spul tot stilstand te krijgen. Je kunt je voorstellen wat er gebeurd zou zijn als ik als 5 jarige kleuter geprobeerd had om die op holgeslagen paarden te stoppen? Ik geloof dat ik er wel uit gezien had als een vergiet of nog erger.

Net op tijd gered.

Er was ook nog een andere keer dat het met mij bijna bekeken was. Op een namiddag toen we klaar waren met het melken, liep ik met Henne van Klompenburg mee maar de stoep bij de sloot om goed handen te gaan wassen. Na het melken was het altijd de gewoonte om goed je handen te wassen om te voorkomen dat je een infectie onder je vingernagels zou krijgen. Dus als 5 jarige ik ook “groot doen”, en samen met Henne op die stoep handen wassen. Toen dat klaar was liep Henne naar de varkensschuur toe en hij dacht dat ik hem zoals gewoonte was wel na zou lopen .

Halverwege tussen de stoep en de varkensschuur kijkt Henne om, geen Bertje, ach dacht hij, die zal het achterhuis wel zijn ingelopen. Na nog een paar stappen richting varkensschuur genomen te hebben stopte hij weer en dacht hij bij zichzelf ik ga toch terug en even bij de stoep kijken. Bij de stoep aangekomen zag hij dat ik op mijn rug op de bodem van de sloot lag met mijn muts op en ogen wijd open lag ik naar boven te kijken.

Hij pakte me bij mijn kraag en trekt mij de sloot uit, en ik schreeuwend het achterhuis in. Die ingreep van Henne van Klompenburg heeft mij toen het leven gered!.

Peren plukken .

Henne van Klompenburg werd op een keer door mijn vader naar mijn opa en oma Treur in Leimuiden gestuurd om daar opa te helpen met peren plukken. Toen hij van die klus terug

kwam vroeg mijn vader hoe is het gegaan? Best zij Henne. Paar dagen later ging mijn vader bij opa op bezoek en het eerste dat opa zei was; die gast die je me stuurde om die peren te plukken daar had ik ook niet veel aan! Waarom dat dan, vroeg mijn vader? Toen ik hem opdracht gaf om die peren boven in de boom te plukken terwijl ik de laag hangende wilde plukken zei hij tegen mij, gaat u maar boven in die boom want u bent een stuk ouder als ik.

Vaste prijs bij de kapper.

Opa Treur was ook de man die, toen de prijs van het knippen van zijn haar omhoog ging van tien naar elf centen tegen de kapper zei, er komt steeds minder haar op mijn hoofd te staan en jij wil meer geld hebben om mijn haar te knippen, niks er van. Van mij krijg je niet meer als een dubbeltje. Een maand of zes later sprak de kapper oma op het dorp en hij vertelde haar wat er gaande was en dat dit eigenlijk niet langer zo verder kon.

Oma zei tegen de kapper geen probleem man, blij jij Kees maar een dubbeltje berekenen, dan kom ik wel langs als ik boodschappen aan het doen ben om je die andere cent bij te betalen. Later werd dat zelfs twee centen. Voor de rest van zijn leven betaalde opa nooit meer als tien centen voor het knippen van zijn haar, iets waar hij erg trots op was.

Veilige speel gelegenheid.

Voor de combinatie van water en kleine kinderen werd altijd gevreesd, zo doende had mijn vader voor mij een soort kippen hok uit gaas gemaakt, daar wat zand ingegooid, een schopje en een paar vormpjes, zijn plan was dat ik mij daar zou amuseren als het op de boerderij druk was. Binnen een uur nadat ik was opgesloten was ik tegen het gaas opgeklommen en uit het hok. Mijn nieuwe vrijheid verspandeerde ik om de kippen achter na te kruipen en te eten wat achter uit die kippen viel. (ik was met mijn 18de verjaardag 192cm lang geworden) Zo mijn speelgevangenis werd versterkt, de boven kant van het hok werd met oude kaas planken dicht getimmerd. Dus heel lang en heel hard schreeuwen was de enige manier om vrij te komen. Die vrijheid kwam vaak in de vorm van Rijn Mulder die mij na zijn schooltijd uit het hok haalde om met me te gaan spelen. Toen ik 45 was werd door een chirurg mijn schildklier geopereerd, bij deze operatie kwam ook mijn stemband bloot te liggen. Na de operatie vertelde de chirurg dat hij ongeveer 800 van zulke operaties gedaan had, en hij had nog nooit iemand gezien waarbij de stembanden zo goed ontwikkeld waren.

Pas op voor kruitwagens!

Een ander ongeval dat plaats vond was met een hele doorgewone ouderwetse kruitwagen. Wij hadden bij ons een paar houten kruitwagens die op zich zelf net zo zwaar waren als hun inhoud.

Gedurende de wintermaanden was het mijn taak om op zaterdag morgen's de strooizand bakken achter de koeien bij te vullen. Er lag een hoop zand naast de berg kuilgras. Dat zand was in de nazomer gebruikt om het kuilgras samen te persen en dat zand kwam er dan s' winters weer af en werd achter de koeien als antislipmiddel gebruikt. Ik laad die zware kruitwagen vol met zand en in de sneeuw duwde ik hem in de richting van de stal. Ik glijd ineens onder uit en, Bats!! ik viel met mijn mond op de rand van de kruitwagen, resultaat? twee voortanden kapot. Daar heeft tandarts Geertsema goed aan verdiend. Ik geloof dat die reparatie meer gekost heeft dan die kruitwagen waard was.

Blikse snel de dakgoot schoon maken.

Op een zomerse namiddag stonden mijn vader, Piet en Henk en ik in de wagen schuur een zware donderbui af te wachten. In de richting van de Herenweg was de hemel bijna zwart, toen het hard begon te regenen liep de dakgoot van de wagenschuur over. Joh, zei mijn Vader daar staat de ladder, trek “effe gauw” een olie jas aan, doe je zuidwester op, want nu is het lekker gemakkelijk om die dakgoot even schoon te maken.

Gedaan als gezegd, ik ben midden in die plensbui bezig met het uitwassen van die dakgoot aan de stalkant van de wagenschuur, opeens wordt het onder bij die ladder heel erg licht. Ik kijk naar beneden en daar tussen de stal en de wagenschuur en ongeveer een meter boven de grond zweeft een bliksembal van ongeveer een meter doorsnede.

Die bliksembal zag er precies uit als de zon op een heldere dag. Ik sta boven op de ladder te kijken en blijft daar angstig doodstil staan als die bliksembal heel dichtbij onder aan die ladder voorbij zweeft. Door de wind werd hij(of zij) langzaam over de werft gedreven langs de stoep heen over het water dan met een enorme klap slaat hij in een wilgenboom die in de nabijheid van het vroegere spuihuisje stond.

Iedereen die in de wagen schuur stond zag en hoorde de blikseminslag. Toen ik vertelde dat die vuurbal onder langs de ladder was voorbij gegaan zie mijn vader, zal wel los lopen Joh! Ik ben tot vandaag de dag nog dankbaar dat het toen een houten en geen aluminium ladder was.

Haas een, Bert nul.

Achteraf sta je er toch van te kijken dat er op de Spruyten Hoeve nooit meer ongelukken gebeurd zijn. Ik was nog eens in de polder en zat een haas achter na met de trekker, die haas rende zigzag, zigzag door het land en ik dacht als ik in een rechte lijn rij dan krijg hem wel te pakken. Na een paar minuten en op hazen snelheid had ik die haas bijna in de hoek van het stuk land te pakken. Maar ik was al te dicht bij de sloot aangekomen, dus ik trapte met alle macht op de rem, de trekker draaide!! en vloog snel haaksom, en plens! half in de sloot. Wat bleek nu achter af, dat Henk s’ morgens die trekker gebruikt had, en daar van de remmen ontkoppeld had, zodat de rem op de achterwielen op onafhankelijk op elk wiel werkte. Deze” modus operandi” werd wel eens gebruikt als in de bagger een wiel slipte, je kon dan het slippen van een wiel voorkomen door voorzichtig op het onafhankelijke rempedaal van het slippende wiel te drukken en daar bij trekkracht op het niet slippende wiel over te brengen. Snap je?

Dus voordat je een trekker gaat gebruiken altijd even kijken of de rem op allebei de achter wielen werkt en niet op een achterwiel want dat is gevaarlijk! en ook vind je vader het vast niet leuk als de trekker in de sloot terecht komt.

Kees van Meeuwes en ik hadden na die tijd een overeenkomst dat als een van ons met de trekker vast zat, dat wij elkaar hielpen. Liefst zonder dat onze ouders zich er mee bemoeiden, want dat maakte het uitleggen van de omstandigheden altijd meer gecompliceerder dan nodig was.

Weg wezen!

Er was ook nog eens een keer, dat voor een of andere reden (die ik al lang vergeten ben), dat ik met Nier van der Louw niet te best kon opschieten. Ik was op die dag aan het gier rijden met de grote stalen tank op de oude houten wagen naar het achterste stuk land.

Om bij het achterste stuk land te komen moest ik de weg af en dus bij Nier van der Louw voor bij. Ik had al een beetje een slecht geweten, maar met de eerste paar vrachten was alles goed gegaan en was er van Nier niks te zien, zo ik dacht de kust is vrij.

Bij de derde of vierde vracht stond opeens Nier van der Louw midden op de weg op mij te wachten en met een rooie kop dreigende gebaren te maken. Als hij dacht dat ik zou stoppen om een pak op mijn donder te krijgen dan had hij dat fout berekend. Ik vol gas aan Nier voorbij. Nier rende zijn werft op. Ik moest net voorbij Nier de weg af en zo snel mogelijk het land in draaien. Als de geleerde onder ons al lang wisten, er bestaat een definitieve relatie tussen gewicht en snelheid maar op school waren wij zo ver nog niet.

Ik draai heel snel de weg af, maar die zware wagen wilde graag recht door richting Kobus Verkleij en misschien wel Henk van Leeuwen. Zodoende duwde die zware wagen de achterkant van de trekker haaks om ten opzichte van de wagen en met een geweldige dreun kwam het achterwiel van de trekker tegen de betonnen paal van die dam tot rust. Er zat net niet genoeg stuwkracht in die zware wagen om die paal af te breken. En wonder boven wonder er was niks gebroken! (Met dank aan Mijnheer H. Ferguson)

De reden dat er haast bij zat, was omdat Nier intussen achter in zijn tuin over het prikkeldraad aan het klimmen was om mij de pas af te snijden. (Zie wiskunde, korte weg is de onderkant van een drie hoek, wel al op school geleerd.) Zo ik met de trekker zo snel mogelijk de dijk af. Ik had een goede voorsprong gekregen om dat het gewicht van de wagen nu in mijn voordeel werkte.

Op het vlakke land aangekomen zag het er naar uit dat Nier mij langzaam maar zeker zou in halen, dus de wagen lichter maken door de gierkraan open te zetten. Langzaam maar zeker werd Nier zijn kop steeds roder en toen hij blauwachtig werd werd ook zijn rennen langzamer. Uiteindelijk stond hij in de verte boven de kokmeeuwen uit te schelden en te vloeken maar ik was al te ver weg en dus buiten gevaar. Voor veiligheidsredenen op de terugweg niet langs de Ridderbuurt maar via de hoge dijk naar huis. Dat was de laatste vracht voor die dag, en het was tijd om de koeien wat vroeger dan normaal te op te gaan halen. Een paar dagen later was alles vergeten en was de verhouding met Nier van der Louw weer genormaliseerd.

Alles heeft waarde.

De samenhang van geld, de waarden van goederen, dieren, en de waarde van de arbeid hingen altijd vrij eng tesamen.

Als er iets voor de boerderij gekocht werd ging het nooit om het goedkoopste of het duurste, het ging om goeie spullen waar je wat aan had. Er werd naar waarde voor het geld gekeken.

Een eigenaardig voorbeeld hiervan was de verlichting in de stal, er branden twee 60 wat lampjes in de stal, deze verduistering, dat was genoeg om 52 koeien mee te verlichten. Achter de koeien zat geen licht omdat iedereen wist waar de spenen van die dieren te vinden waren en aan de achterkant hoefde je niet te voeren.

Als zesjarige jongen werd mij dan ook bijgebracht hoe men met geld moest omgaan.

Dus toen ik zes jaar oud was kreeg ik zes centen zakgeld, toen ik zeven was zeven centen enz. De koopkracht van 6 centen het zakgeld werd s'maandagsmorgens op weg naar school in de koffietent van een man die iedereen Ome Gerrit noemde omgezet in een doosje wybertjes drop van vijf centen. De overgebleven cent en een ander spaardubbeltje ging in de schoolspardoos van de nutspaarbank .

In deze doos zaten sleufjes, elk met een nummer en elk kind waarvan de ouders zich het konden veroorloven om aan het schoolsparen deel te nemen, had zijn eigen genummerde sleuf thuis kon doen onder het motto "bijverdienen".

Mijn eerste ervaring met bijverdienen was echter niet thuis, maar bij Beuzekom, die had aan de jongens van de Bakker gevraagd of zij de werkplaats schoon wilde maken tegen betaling

van ongeveer 25? centen per persoon. Het zaagsel en houtkrullen kregen ze voor hun bakkerij en waren bij die klus in begrepen. Binnen zeer korte tijd wisten wij jongens daar allemaal van. Dus de volgende morgen Koos en Ton van de bakker (die eigenlijk Dekker heette) Bert van Egmond, Gerrit en Henk Slagter, Johny Hakker en ik, plus een grote stapel lege zakken allemaal naar Beuzekom toe. Daar tot 's middags drie uur bezig geweest het houtzaagsel onder de zaagmachine en de krullen onder de schaaftank uit te halen en de erg stoffige werkplaats schoon te maken. Alles wat brandbaar was werd in de zakken gestopt als brandstof voor de oven van bakker Dekker.

Toen alles keurig schoon was, stonden wij netjes op een rijtje achter bij de deur van het huis van Beuzekom op betaling te wachten. Ton Dekker klopte op de deur en Beuzekom verscheen met zijn portemonnee. Hij betaalde Koos en Ton Dekker en zij tegen ons "Niet aangenomen" hij draaide zich om, stapte het huis binnen en deed de deur achter zich dicht. Na die les, was het toch veiliger om bij je vader extra klusjes te doen, om er wat bij te verdienen.

Op die manier had ik van mijn vader aangenomen om voor een hele week lang, elke dag de 13 varkenshokken uit te mesten, dit tegen de betaling van 25 centen.

Het werk werd tot volle tevredenheid verricht, en ik werd op die zaterdag precies om 12 uur, en ook geen minuut eerder of later, in de wagen schuur, net als Piet en Henk door mijn vader betaald.

Toen Henk Slagter bij ons in dienst trad was het arbeidscontract heel eenvoudig, Henk's vader kwam met mijn vader praten of mijn vader misschien wat aan die Jonge Henk had. Hij zij tegen mijn vader als hij het niet goed doet dan mag je hem van mij een schop onder zijn kont geven.

Echt goed verdienen.

Een paar weken later vroeg ik aan mijn ouders of ik met Rijm Mulder mee mocht om lichtkoepels van Braat in de grote steden te gaan afleveren. Als ik dat netjes aan mijn ouders vroeg dan mocht dat dan ook altijd wel. Zo ook de volgende dag met Rijm mee, iets wat ik altijd hartstikke leuk vond. Elke jonge in de buurt kon altijd goed met Rijm opschieten en ten tweedes, als je geluk had, betaalde hij onderweg voor een bak koffie met een gevulde koek erbij. Om met zijn broer Cor mee te gaan vonden wij als jongens niet zo leuk als met Rijm. Cor begon vaak psalmen te zingen boven het geluid uit, van de lucht gekoelde Deutz Diesel motor.

Na het afleveren van de lichtkoepels in Rotterdam en Den Haag kwamen Rijm en ik s' avonds weer in de buurt terug. Rijm's vader Janus, zei tegen mij, loop even mee. Ik liep met Janus mee naar de wikkeldruimte waar de fietsbanden en dergelijke fietsreparatie spullen hingen. Daar op de toonbank stond een oude houten kassa. Janus trekt aan de handgreep van die kassa, de la springt open een belletje gaat pinggg, en Janus haalt een tientje uit die open gesprongen la, en geeft dat tientje aan mij, en zegt bedank voor de medewerking.

Ik stond met grote ogen te kijken "een tientje," allemachtig dat was veel geld.

Ik jubelend naar huis om aan mijn vader te laten zien hoeveel ik op een dag verdient had. Ik zei tegen mijn vader, he pa kijk eens wat ik van daag verdient heb, hij kijkt naar het tientje dat Janus mij gegeven had en zegt, die "rooie" is die nu helemaal bedonderd.!

Ik stond er verbaasd van te kijken. Ik had dat geld toch echt verdient. (Toen Beuzekom mij niet betaalde vond hij het helemaal niet erg.)

De moeilijkheid zat hier in, dat mijn vader dacht dat ik nooit meer voor 25 centen per week 13 varkenshokken zou gaan uitmesten. Na overleg werd een nieuwe arbeidsregeling getroffen en de verhouding tussen mijn jarental en mijn inkomen was toen ook voorgoed weg.

De elasticiteit van de markt.

De prijs van het vee, ten opzichte van een vrije en open markt, was van tevoren blijkbaar niet te voorspellen.

De veemarkt was op elke vrijdagmorgen in Leiden, rondom een uur of acht reed Janus Mulder met de luxe auto een aantal boeren naar de markt. Dit was eveneens ook een soort sociale bijeenkomst voor boeren die altijd op de boerderij bezig waren, net als het naar de kerk gaan op zondag.

Janus zijn zoon Cor, had het vee al vroeg van tevoren met de veewagen naar de markt gebracht, op deze dag waren er ook varkens van ons bij. Voordat mijn vader op die ochtend naar de markt ging vroeg ik aan hem; "Pa" wat denk je dat je voor die varkens zou krijgen?. Hij antwoordde; als ik negentig gulden per stuk kan krijgen dan zou ik daar erg blij mee zijn.

Rondom twaalf uur kwam mijn vader weer naar huis, en ik vroeg aan hem, hoe is het gegaan?. "Bedonderd "!! was zijn antwoord. Hoeveel heb je dan gekregen? Ik kreeg maar twee en negentig gulden. He! Je vertelde mij toen je vanochtend weg ging dat jij met negentig piek heel tevreden zou zijn, waarom ben je dan met twee en negentig gulden niet tevreden? Uiteindelijk bleek het dat Dirk Bouthoorn twee en negentig gulden en vijfenzestig centen voor zijn gelijksoortige varkens had gekregen.

De showroom.

Op een enkele keer gebeurde het wel eens dat wij vee van huis uit verkochten.

Als dat gebeurde dan moesten die koeien in de paardenstal staan. Naast de paarden was ruimte voor een koe of vier, dat was ook de enige plek waar die koeien hoger stonden dan je zelf, dus je keek achter tegen die koeien op, en optisch gezien zagen ze er wat groter uit. Om dat nog beter te voor te stellen werd er vers stro onder die koeien opgeschud, waar door de poten korter leken, en het lichaam van de koe groter leek.

Mijn vader legde dat allemaal precies uit en eindigde met een spreuk die ik nooit vergeten ben; "*Het vet van de handel is beter dan de room van de arbeid*"

Plezierige Kerst

Die spreuk kwam mij ook nog eens goed van pas toen Moeder Bets mij twee kwartjes gaf en zei; na school moet je bij de bloemenboer aan gaan en even een mooie bos hulst halen voor de kerstversiering in de kamer. Voor school begon "effe gauw" bij de bloemist langs, om te kijken hoe zijn bossen hulst er uit zagen. Toen school om vier uur uitging, ik naast de school de afgesloten oude begraafplaats in geklommen omdat daar een hele heining van dat spul stond. Daar van die heining netjes een mooie grote bos hulst met rooie bessen afgeknipt en die mee naar huis genomen en aan Bets gegeven. En die vijftig centen in mijn zak gestoken die had ik verdiend, dat was mijn" Vet van de handel ".

Eigen inkomen

Moeder Bets had behalve het huishoudgeld ook een eigen inkomen. De kippeneieren die wij zelf niet op konden werden aan Jan van Staveren verkocht. Het voer van die kippen werd door mijn vader betaald, maar de opbrengst van die eieren mocht Bets in haar zak steken. Het

eiergeld werd dan op gespaard en daar kocht ze dan iets mee dat ze graag wilde hebben, een nieuwe hoed of een vaas voor de schoorsteen mantel of zo iets dergelijks.

Envelop bepaald de stemming.

De boekhouding werd elke zaterdagavond bij gehouden en als mijn vader daar mee bezig was mocht niemand in de kamer zijn mond open doen en de radio werd afgezet.

Alle uitgaven en inkomsten werden netjes in het kasboek genoteerd. Als er gedurende de afgelopen week een aangetekende brief met een rood lakzegel erop van de producent was binnen gekomen was pa beter te spreken dan als er een of meerdere blauwe enveloppen van de belasting aangeland waren.

In die tijd betaalde de producent in contant geld voor het leveren van kaas en s'winters melk. Dit werd in een verzegelde aangetekende enveloppe per post opgestuurd.

Op de veemarkt in Leiden werd ook veel contant betaald. Nadat de handel gedaan was en het klappen van handen tot rust gekomen werd er in de kroeg afgerekend.

De meeste boeren hadden een portefeuille die met een ketting om hun hals in de binnenzak van hun jas paste. Op de markt of in de kroeg werden daar rekeningen contant betaald, rekeningen van zaken die iets aan de boeren geleverd hadden of betalingen van degene die dieren gekocht hadden. Zo liep de economie van het bedrijf, en de omgeving.

Verbouwen en Verbeteren,

Tussen de jaren 1950 tot 1965 werd er bijna elke paar jaar wat verbouwd of verbeterd

De eerste verbetering was de telefoon, die kwam toen de PTT een nieuwe ondergrondse kabel in de buurt legde. De bovengrondse leidingen gingen tot ons en later tot aan Kobus Verkleij.

De telefoon werd aan de muur in de hal gehangen zonder stoel er bij, om te zorgen dat je niet te lang aan dat ding stond te kletsen. Voor die tijd werd er bij Janus Mulder gebeld, die had een meter op zijn toestel zitten en daar werden de kosten van het telefoongesprek op onze rekening gezet.

Als mijn vader een auto nodig had werd die ook bij Janus Mulder gehuurd. Ik kan me nog herinneren dat mijn vader bij Janus een zwarte auto huurde, bij die auto moest je op de Herenweg in zijn hoogste versnelling reed, een stok tussen het raam en de versnellingspook zetten anders sprong hij als hij tegen de hoge dijk op reed in neutraal. Daarna kwam er bij Janus een grote groene auto van het fabrikaat Keizer.

Onze eerste Auto was een blauwe Ford Customline met een acht cilinder motor.

Deze Ford was oorspronkelijk een auto van de Amerikaanse ambassade en was bij de Leer Hoeve gekocht als directeursauto. Mijn vader kocht hem van de Leer Hoeve.

Wij hadden die auto voor heel veel jaren, en uiteindelijk is hij door verkocht aan het zigeunerkamp om woonwagens mee door de omgeving rond te trekken.

De eerste bouwactiviteiten die ik mij kan herinneren was het afbreken van het spuihuisje. De deur en het deur kozijn werd daarvan boven op de zolder van de wagenshuur opgeslagen want dat kan nog wel eens ergens goed van pas komen. Ook werd het zonnehuisje afgebroken dat naast de stal stond. Dat zonnehuisje was gebouwd voor mijn Opa, Bert den Hertog, die

leed aan tuberculeuze dat hij volgens mijn oma had opgelopen in het leger gedurende de jaren 1914-1918.

Alles wat bruikbaar afbraakmateriaal was werd bewaard. Wij hadden altijd een goede voorraad van materiaal dat wel eens goed van pas zou kunnen komen.

Er was hout dat bij de restauratie van de Oudshoornse kerk vandaan was gekomen, wat goed was werd bewaard en later nog gebruikt voor allerlei reparatieklusjes, de rest werd klein gehakt en diende als brandhout voor het fornuis. Voor het kaasmaken werd ongeveer 200 liter heet water per dag gebruikt. Van goed hout mochten wij als jongens ook gebruik maken om crossen of hutten te bouwen. De planken die van de kerk afkwamen waren herkenbaar omdat daar honderden gaatjes in zaten waar de nagels van de dakleien op gezeten hadden.

De oude zware balken van de kerk roken lekker naar grenenhout als je ze doorzaagde. Ook kwam er oud materiaal bij de verbouwing van de Leer Hoeve vandaan, dat als grondstof functioneerde voor het maken van biggenhokken, pinkenstal en dergelijke.

De eerste grotere verbetering was het bouwen van de gierkelder en de meststaal. Daarna werd de varkensschuur bij de koebocht aan beide zijden verlengd met twee varkenshokken aan elke kant.

Bertje den Hertog, net zichtbaar tussen Piet en Henk.

In de boven staande foto zijn Piet en Henk bezig (onder mijn toezicht) een nieuwe gierput in de grond te zetten. Deze bestond uit een bodem en een aantal betonnen ringen, een bovenplaat met een deksel dat open kon om hem leeg te scheppen. Ja, scheppen met een schepemmer, wat gebruikelijk was in die goeie ouwe tijd. Een paar jaar later kwam er een handpomp, dat was een hele verbetering.

Spruijten Hoeve voor de verbouwing van de stal.

De grootste verbouwing was het verlengen van de stal van 31 tot 52 koelogeer plaatsen. De hele muur aan de kant van draaibrug werd vernieuwd, en de vier, daarvan overgebleven ramen werden aan de kant van de wagenschuur in het verlengde deel verwerkt. Aan de kant van de draaibrug kwamen er allemaal nieuwe betonnen ramen in.

De oude hooiberg moest weg om ruimte te maken voor de nieuwe stal. De zeskantige met riet gedekte kap werd op zes karren neergelaten, de zes bergroeien (palen) werden afgezaagd en met twee paarden en veel personeel werd die kap millimeter voor millimeter achter de gierkelder verplaatst. Daar aangekomen werd hij met dommekrachten opgekrikt en toen hij op juiste hoogte van de geplande muur was, op strooibalen gezet en de wagens er onder uit gehaald. De fundering werd met de hand gegraven, ook veelal met de hand gemixt beton gestort. Van der Laan van de Firma Donker, metselde de muren er onder, zette ook de deur van het oude spuihuisje erin en prachtig een mooie schuur voor de kalfjes in het voorjaar en de vette stieren in het najaar.

Toen de muren van de nieuwe stal net vers overeind stonden kwam mijn vader op het idee om de grond binnen de nieuwe stal eens goed aan te stampen voor dat de nieuwe vloer er in ging. Hij vroeg aan Theo van Nes, die naast ons op nummer 12 woonde, en bij het aannemers bedrijf van Langeraar werkte, of hij er misschien voor zou kunnen zorgen dat wij een stamper konden lenen.

Theo van Nes was altijd goed om zulk soort dingen te organiseren, dus een paar dagen later kwam de stamper van model; "Groot en Zwaar". Dat ding liep op benzine en toen mijn vader hem startte ging dat ding Bamm!, Bamm! net als een Kangoeroe op en neer, hij maakte grote zware sprongen een hier, een daar. Gelukkig kwam van der Laan net terug omdat hij wat vergeten was. Stop.Stop! zei van der Laan. Kijk naar mijn vers metselwerk, dat is door de trillingen van de stamper aan het inzakken, en de muur begint al scheef te trekken. Hij zij tegen mijn vader, als je geen stal meer wil hebben moet je met dat ding aan de gang blijven.

De Spruijten Hoeve na de verbouwing van de stal met nieuwe hooiberg.

De nieuwe hooiberg werd achter de stal gezet en omdat hij hoger was dan de oude hooiberg moest ook de staaldraadkabel verlengd worden. De oude kabel was nog goed dus die kon langer gemaakt worden . Mijn vader had precies uitgerekend hoeveel centimeter er aan die oude kabel bij moest. Wij brachten die oude kabel weg naar een mannetje die naast de scheepswerf in Woubrugge woonde. Daar werd extra kabel gekocht en de oude kabel aan het nieuwe stuk kabel gevlochten. Ik stond er met verwondering te kijken naar alle touwen en staalkabels die die man voor de scheepvaart gevlochten had, dat was echt vakwerk!

Toen de hooiberg klaar was en aan het einde van de hooibouw de kap van de berg helemaal omhoog stond, stond het paard dat de grijper omhoog trok ook met zijn staart opzij met zijn kont tegen de berg toe aan, als de grijper het laatste hapje hooi van de wagen haalde. De verlengde kabel was net lang genoeg . Er was niet te veel en ook niet te weinig kabel aangeschaft.

Het verbouwen van de stal, en het maken van de nieuwe hooibergkap was door Beuzekom aangenomen. Als het aan mij had gelegen dan had ik daar wel een ander voor gezocht, maar gelukkig voor Beuzekom (Bozekom) had ik in zulke zaken niks in te zeggen.

De houtschuur werd ook voor langer gemaakt, met twee kolenhokken, een fietsenhok werd er bij gebouwd. Dat fietsenhok werd later mijn knutsel ruimte/werkplaats.

De houtschuur werd aan de voorkant met groene carboleum geverfd en aan de achter kant met koolteer dat van de Gasfabriek in Alphen af kwam. Koolteer was het geliefdste conservatie middel voor schuren en hekken. Zodoende hadden wij ook een zogenaamde zwarte schuur achter de hooiberg staan. Het enige hek dat groen geverfd werd was het hek recht tegenover Ome Cornelis op 55a. Henk Slagter had dat groene hek een keer goed in de teer gezet en daar was Ome Cornelis heel slecht over te spreken. Hij heeft daarover bij mijn vader een klacht ingediend. Het hek werd al gauw door een groen exemplaar vervangen. Ome Cornelis was de broer van mijn grootvader en als hij wat te zeggen had werd hij wel ook goed waar genomen.

HOE WIJ ONS ZOET HIELDEN,

Cowboy of een Clown?

Mijn beste vrienden in die tijd waren Gerrit Slagter en Jonhny Hakker, andere jongens waar ik mee speelde waren Bert van Egmond, Henk Slagter, de jongens van de Bakker en Kees van Meeuwes (Kees den Hertog) . Wij speelden nooit met de kinderen van katholieken en Katholieke kinderen speelden ook nooit met ons. De katholieken gingen vroeger naar school en kwamen ook vroeger thuis, dat was nu eenmaal zo en daar bleef het ook bij.

Wij amuseerden ons met zwemmen in de vaart bij de Draaibrug of de Wijde Aa. Wij gingen fietsen naar de Bodegraafse Meije langs het Potlood (water toren) de NieuwKoopse plas langs en via Ter Aar weer naar huis. s'Winters werd er geschaatst naar de Langeraarase plas, en op school werd er geprotesteerd; wij willen ijs vrij! wij willen ijs vrij! dat lukte ook wel eens een keer .

Wij maakten karren crossen, kano's en zaten kikkers achterna in de sloot. Verzamelden vogeleieren, wij stopten een zestal eendeneieren onder een broedse kip om te kijken wat moeder kip er van dacht als de helft van haar kuikens in de sloot ging zwemmen en de andere helft niet. Wij waren bereid om jonge katten zwemmen te leren door ze in de sloot te gooien. En wisten dat als je een kip kwikzilver van een gebroken kaasthermometer gaf dat dat meteen weer achter die kip uit zijn kont viel, die kip zich dan omdraaide en het kwikzilver weer op pikte enz. enz.

Wij schaatsten veel in de winter maar het allerleukste was:” Kattenkwaad”.

Kattenkwaad betekende ijsschotsen lopen, door het ijs zakken en je bij de oven van Bakker Dekker op laten drogen, voordat je ouders het in de gaten hadden dat je door het ijs was gezakt. Dat lukte slecht, je kwam wel droog thuis aan maar je kleren stonken altijd naar de bagger.

Maar het echte goeie kattenkwaad bestond uit twee soorten. Het “spontane kattenkwaad” en het “geplande kattenkwaad” Het onderscheid tussen beide soorten van kattenkwaad word je door het lezen van het onderstaande wel duidelijk . Bij ons uitgesproken werd er nooit wat vernield, het ging erom de reactie van de gekozen buurtbewoner af te wachten.

Harde voetbal,

Als Jan van Vliet de melkboer s' middags langs kwam probeerde hij ons op de werft wel een de voetbal af te jatten, en die dan zover mogelijk weg te schoppen. Op een gegeven dag

kwamen wij op het idee die melkboer dat af te leren. Dus een oude voetbal opgescharreld bij bakker Dekker, daar lagen er zat, omdat op dat moment een hele vracht oude leren voetballen als brand stof voor de bakkerij diende.

Wij in die bal een gaatje gemaakt en deze netjes met zand en grint gevuld. Die gevulde bal bij de achter deur neergelegd, in een positie zodat Jan hem goed kon weg knallen. Wij achter op de werft bij de hooiberg zogenaamd aan het spelen gegaan, om er zeker van te zijn dat hij die bal in onze richting zou schoppen. Jan loopt de werft op, zet zijn kratje vlaflessen neer en geeft die bal zijn hardste mogelijke schop, die bal beweegt geen centimeter, hij pakt met beide handen zijn voet aan en staat op een poot rond te dansen en te jodelen Au. Au. Au.! Drie dagen later liep hij nog te hinkelen.

Kraai in de Mollenklem

Kees Kammeraad had bij ons tegenover eens met zijn groot jachtgeweer een kraai dood geschoten. Kraaien werden geschoten omdat die bij lammetjes hun ogen uit pikte. Op deze manier werd de kraaienpopulatie in de Buurt goed op peil gehouden. Op die dag vroeg Kees Kammeraad of ik die met lood gevulde dooie kraai wilde hebben? Tot Kees zijn verbazing wilde ik hem wel. Nu denk je wat moet zo'n jongen met zo'n dooie kraai aanvangen.? Piet van Egmond zij altijd tegen mij "ideeën moet je hebben." En die hadden wij op die dag ook. In de voormiddag hadden wij Bram den Hertog op de hoge dijk gezien waar hij aan het mollenklemmen was zetten. Toen Bram een paar uur later aan het melken was, zijn wij met die kraai en een scherpe spa ons land afgelopen. Achter de hoge dijk langs, onder het prikkeldraadhek door gekropen en het land van Bram in, en daar een mollenklem gevonden die boven op die dijk stond. Die mollenklem uit de grond gehaald, het gat met de scherpe spa voorzichtig netjes groter gemaakt, en die kraai met een vleugel in die mollenklem gedaan, het hele spul weer de grond in, het gat netjes bijgevuuld en klaar!.

De volgende dag lagen wij al een uur van tevoren bij ons boven in de hooiberg op Bram te wachten. Rond twee uur verscheen hij om zijn mollenklemmen af te lopen. Eerst langs de ene, en dan de andere mollenklem, eindelijk kwam hij bij die klem boven op de dijk aan, hij trekt er aan, en hij trekt er nog eens aan en daar stond Bram heel verbaasd rond te kijken met een uitgespreide kraai in de mollenklem. Omdat Bram boven op de dijk stond kon je zijn schaduwbeeld bij ons vandaan goed zien.

Uitgeklede mollen

Dienstbodes hadden wij ook altijd in het vizier als het om kattenkwaad ging, Riet van der Louw was een aardige griet die je nog wel eens lekker kon opstoken. Ik had van Henk Slagter geleerd dat er in het mollen stropen geld zat, dus ik ook aan het mollen vangen. Het ging hier om de pels van dat dier. Dus ik had ongeveer 10 mollen gevangen en ze de mantel uitgetrokken. De velletjes netjes op een plank uitgespreid vast gespijkerd en achter het fornuis in het achter huis gezet om ze te laten uitdrogen, iets waar Moeder Bets niet te best over te spreken was, maar ze liet het toch toe.

Dus ik had tien uitgeklede mollen over, nu daar moest wat mee gebeuren. Zes daar van aan de varkens gegeven en voor het overgebleven viertal had ik een idee. De fiets van Riet van der Louw stond bij het achterhuis tegen de muur, en omdat het winter was zaten er een soort hoezen om de handvaten om je handen warm te houden. Dus ik in die hoes, aan elk handvat met een stuk touw, twee gestroopte mollen geknoopt. En dan was het afwachten. Riet ging rond 19.00 uur in het donker naar huis, ze liep naar buiten, pakte de fiets en ineens een grote Schreeuw!. Ik weet niet precies maar ik geloof dat ze die avond naar huis liep. Weken daarna

was ze nog bang van die fiets, zou die rotzak er weer wat mee uitgevoerd hebben. Je wist het nooit!

Klompen met water.

Nier Van Der Louw was s'avond bij Theo van Nes langs gelopen en daar naar binnen gegaan. Nier zijn klompen stonden voor het groene hokje bij de achterdeur. Wij waren op het idee gekomen om Nier zijn klompen vol met water te doen. Het motto bij deze operatie was persoonlijke veiligheid komt eerst, dus besloten wij dat technisch aan te pakken. Omdat het risico te groot was als je net met de daad van het klompen vullen bezig was, en Nier zou onverwachts naar buiten stappen. Dus een lange plastic buis door de heining van ons kippenhok door geschoven, die klompen voorzichtig met die buis in de goeie wegloop richting gezet, en dan met een busje een hoeveelheid water door die buis in beide klompen gegoten, en dan? "wegwezen". Het duurde niet lang voordat Nier te voorschijn kwam. Hij stapte in een van zijn klompen en na enkele seconden waarnemingstijd begon het schelden en tekeer gaan, dat was precies het resultaat waar wij "rot jongens" op hadden zitten wachten .

Vaste Klompen

Thuis deden wij niet zo veel kattenkwaad omdat je het gevaar liep dat je van je vader op je donder kreeg. Maar toch was soms de verleiding te groot.

Op een gegeven dag was Piet van Egmond in de polder aan het werk, hij had voor die werkzaamheden zijn laarzen aan getrokken. Zijn klompen stonden op het houten deksel van een putje in de wagenshuur. In de wagenshuur lag ook altijd het gereedschap en pakken draadnagels van 5 kilo die bij van Beieren vandaan kwamen. Dus spontaan even die klompen aan het houten deksel vast getimmerd. Zo'n mogelijkheid laat je toch niet voor bij gaan.

Kees lieveling, vandaag ruik je niet zo lekker,

Kees Veldkamp werkte bij ons voor een korte tijd en als jonge gast had hij een bromfiets. Als je toendertijd een behoorlijke bromfiets had, dan kreeg je gemakkelijk een vriendin. Dus had Kees ook een vriendin in Alphen. De verkering was nog in het "geheime stadium", dus zodoende had hij een goed pakje bij ons in een van de gereedschapskisten van een hooiwagen weggestopt. Hij trok dit pakje woensdagsavonds aan en verdween keurig gekleed en zonder dat zijn moeder het wist naar vriendin in Alphen. Wij hadden dat zelfs ook niet in de gaten gehad. Maar op een dag waren wij in de kaberg (de schuur die van de hooiberg kap gebouwd was) aan het spelen en vonden die kleren netjes plat gevouwen in de gereedschapskist van de hooiwagen. Je kon de Bril Crème en de Old Spice wel aan de hoge dijk ruiken. Hallo, dachten wij daar moet verandering in komen, dus dat pak met wat gier besprenkeld en in de zon uit laten drogen en weer netjes opgevouwen en in de gereedschapskist van die wagen gelegd, Reactie...tot op heden nooit meer wat van gehoord.!

Nacht blind

Het was traditie dat als iemand in de buurt trouwde, dat er op die avond een wieg op het dak van het huis werd gezet. Dus toen Riet van der Louw met Teun Dekker (beter gezegd Teun van de Bakker) ging trouwen werd de taak van de wieg op het dak zetter aan Rijn Mulder en

mijzelf overgelaten. In principe werd deze taak geheim gehouden om dat iedereen in de buurt zich de volgende dag af kon vragen; wie heeft dat nou gedaan ?? Dus op de trouwavond om een uur of tien, Rijn en ik voorzichtig met wieg en trap op stap naar nummer 49, om daar een wieg met een pop er in op de dakkapel te zetten. Daar aan gekomen zetten wij heel voorzichtig de ladder tegen die dakkapel net voor het raam van de burens. Rijn houd de ladder vast en ik begin met die wieg omhoog te klimmen en ik sta net voor het raam van nummer 47 en dan doet die buurvrouw het gordijn open. Ik kijk haar door het raam heen regelrecht in het oog, ze kijkt in het donker naar buiten, ik blijf doodstil op die ladder staan. Hoe ongelooflijk het ook is, wonder boven wonder dat mens ziet helemaal niks! Kort daarna loopt ze de kamer uit doet het licht uit en gaat naar bed, en wij gaan verder met onze taak.

Draadnagel vindt fietsband

Er gebeurde wel meer “Ongelofelijke” dingen. Op een zomeravond fietste Gerrit Kont (Mijnheer van Vliet) met zijn lege bakfiets voorbij om gras te gaan maaien uit de bermkanten, meestal langs de Herenweg. Huib De Vos maaide veel bermen de Buurt en Piet van Egmond ook bij ons voor zijn konijnen. Technisch gezien hoorde beide berm kanten aan de boerderijen aan de Alphense kant van de buurt. Daarom moest Gerrit altijd verder op stap. Gerrit was een man die altijd wat te zeggen had en op deze avond was dat niet anders. Wij als een groep jongens stonden langs de weg als Gerrit Kont met zijn bakfiets voorbij fietste. Toen hij net voorbij was, riep hij tegen mij; “Vuile Stront Boer”. Ik voel in beide zakken van mijn overal om wat te vinden om Gerrit achterna te gooien. Ik vind een draadnagel en gooi die achter Gerrit aan, die draad nagel stuitert langs de weg, ping ,ping, ping, en dan Psssst!!! Ging de achterband en daar stond zijn bakfiets met een lekke band..Als er ooit een tijdstip was om een lijstje te maken van woorden die niet in de Bijbel stonden, dan was dat het moment. Wat ging Gerrit te keer man, niet tegeloven! Nadat Gerrit weer afgekoeld was ging ik naar huis, en haalde bij ons thuis het doosje met fietsbandenreparatie materiaal en samen met Gerrit repareerden wij de achterband van zijn bakfiets. Die ondanks de vertraging weer normaal doorging met gras halen.

Zo zijn er nog vele verhalen van kattenkwaad maar om die ouwe koeien allemaal uit de sloot te halen zou te veel worden voor dit artikel. Ik beëindig dit hoofdstuk met twee onopgeloste streken.

Zwarte Vliet

Gerrit van Vliet waste zijn gezicht s’ morgens altijd bij stoep, in de sloot voor zijn huis. Omdat daar nog al eens veel kroost in de sloot zat, lag daar een houten raampje net voor die stoep om het kroost voor de stoep weg te houden. Wie heeft daar s’ nachts eens een keer een scheut oude motorolie in gegoten.??? (Oude motor olie was ook brandstof voor de oven bij Bakker Dekker)

Kabouters lopen weg

Wie heeft de Kabouter van Gerrit van Vliet met die van Kabouter Teun Dekker verwisseld?

De ooievaar komt op nummer 49 voorbij.

En wie heeft er een bord midden in de vaart gezet waar op stond; Ik kom aan Ridderbuurt 47 voor bij getekend “De Ooievaar” Een bord waarover Teun Dekker zo nijdig over was dat hij

s'avonds de hele Buurt af ging om de dader te vinden .Eerst naar Pau den Hertog. Nee Bert kan het niet hebben gedaan die ging na het afstallen regel recht naar bed.

Dan naar Meeuwes den Hertog, nee Kees kon het ook niet gedaan hebben, toen naar Rijn Mulder die wist ook nergens van. Daarna naar Henk Slagter meer stoom afblazen maar die wisten ook van niks. Mysterieus blijft dat tot vandaag de dag. Er bestaat een leidraad, volgens de Vrouw van Teun was het bord dat in de vaart stond gemaakt van een oude kastplank, die van de Spruijten Hoeve af kwam.!!!

De zomer Maanden

Gedurende de zomermaanden werden ook de werkdagen langer vanwege de hooibouw. Als het hooibouw was werd er van 's morgens vier tot s'avonds een uur of acht door gewerkt zonder de normale twee uur middag pauze. Het was zo druk dat mijn vader altijd klaagde dat de koffie te heet was en begon het dan uit zijn schoteltje te drinken. Ook deed hij er wel eens koud water bij, dan was hij eerder klaar met zijn koffie, en dat gaf hem de tijd alle klompen die bij de achterdeur stonden om te draaien voordat wij ons bakje koffie leeg hadden. Hij deed dit met de bedoeling dat wij regelrecht in die klompen konden stappen, zonder tijd te verspenderen aan het omdraaien . Als het heel erg druk was moest ik vanuit de polder naar huis om een fles koffie te halen. Uit die fles werd door iedereen om de beurt een slok genomen tot dat hij leeg was, en dan doorwerken.

Het gras werd perceel na perceel gemaaid en wat de maaimachine niet mee pakte langs de sloot kant en in de hoeken van het stuk land werd netjes met de zeis bij gemaaid, en dan met de hand omhoog geharkt zodat de graskeerder het gras te pakken kon krijgen. De hooibouw was een erg arbeidsintensieve bezigheid en erg van mooi weer afhankelijk. De barometer in de kamer en de weersvoorspelling van de KNMI waren gedurende die tijd van hoogst belang. s'Morgens na het melken zat Piet van Egmond altijd op zijn platte gat in het gras voor de wagenshuur de zeis te haren, klik,klik ,klik was het regelmatige geluid dat de speciaal gevormde hamer op het kleine in de grond gestoken aanbeeldje maakte.

Dat was een geluid "van toen" en ik heb dat ook sinds die tijd nooit meer ergens gehoord. Als Piet en Henk van hun ontbijt terug kwamen stak Piet of Henk zijn hoofd om de deur van het achterhuis en werd er altijd aan mijn vader gevraagd; "wat mot er beuren??"

En met zijn antwoord begon de taak van de dag. Piet en Henk wisten altijd precies wat er moest gebeuren maar toch werd het altijd aan mij vader gevraagd.

De hooiberg vulde zich langzaam, de ene wagen na de andere. Het lossen van de wagens werd met de grijper gedaan, mijn vader op de hooiwagen de grijper in het hooi steken Piet en Henk boven in de hooiberg het hooi uit spreiden. Ik met het paard de vracht omhoog trekken, en wie op de werft rond liep kreeg de taak om aan het touw van het loslaat mechanisme te trekken, meestal was dat mijn vriend Gerrit Slagter of Johnny Hakker.

Als de hooibergkap helemaal boven stond was de ladder die bij de oude hooiberg hoorde te kort dus klom je de laatste twee meter langs de hooibergroe omhoog.

Achteraf gezien was dat een heel riskante bezigheid omdat het enige waar je naar grijpen kon als het fout liep was een met vet ingesmeerde staal kabel waar de kap van de berg aan hing. Gelukkig is dat ook altijd goed gegaan. Als de hooibouw voorbij was werd de berg geplukt en dan zag hij er keurig uit. Voor de paarden werd ook hooi op geslagen, dat hooi lag boven op de zolder van de wagenshuur en was een mindere kwaliteit gras gemaakt.

Najaarswerkzaamheden.

Na de hooibouw werd er meer varkensmest over de gemaaide percelen uitgestrooid en langzaam maar zeker kwam men aan het krozen van de sloten toe. De tocht werd netjes schoon gemaakt omdat die door de Vierambachtspolder (o.a. Wout den Hertog en Kees Kammeraad) geschouwd werd. Het schoon houden van de tocht was belangrijk voor de afvoer van het water. De tocht liep midden door de polder achter de buurt langs naar het Cornelis den Hertog Gemaal (genoemd naar Cornelis den Hertog (3dec.1814-18mar.1884) dijkgraaf van de Vierambachtspolder en de vader van mijn overgrootvader Paulus) dat aan het einde van de Heuvelweg aan de Heimanswetering stond. Om dat wij een van de laatste boerderijen waren aan het einde van de tocht duurde het gedurende natte periodes altijd lang voordat het waterpijl bij ons gedaald was. Als de ontwatering volgens mijn vader bij ons te lang duurde gingen wij bij het gemaal kijken of er wel gepompt werd, dat vond ik altijd prachtig.

In het gemaalgebouwtje stonden twee, met leren riemen aan gedreven pompen, een kleine en een grotere. Die stonden meestal allebei voluit te draaien, als kleuter stond ik daar altijd met verwondering naar te kijken. Uit eindelijk kwam er bij ons een peilschaal aan de brug achter de koebocht om aan te geven wat de juiste waterstand was.

Sloten werden ingehakt, en soms met een rooilijn en een graaf afgestoken. Er werd gebaggerd met een baggernet, allemaal handwerk. Zoveel hand werk dat toen Piet van Egmond vijftientig jaar bij ons in dienst was geweest kreeg hij van mijn ouders bij ons thuis een feestje aan geboden. Op die gelegenheid werd Piet een nieuwe trouwring aan geboden, omdat zijn originele trouwring helemaal weggesleten was van al dat handwerk dat hij gedurende die afgelopen vijftientig jaar bij ons verricht had.

Bij het op slaan van wintervoorraad hoorde ook het inmaken van groenten, vruchten en vlees in wekglazen, dat was ook een hele bezigheid. Aan de snijbonen molen en de gehaktmolen draaien was een taak om mij zoet te houden.

In het najaar werd een jonge stier en een varken geslacht waar van de helft naar Piet en Henk ging en de andere helft was voor ons gebruik. Dat zelf slachten hoort zich wel lekker aan, maar ik kan je vertellen dat er ook heel veel over blijft dat niet al te best smaakte, aan hoofdkaas had ik de meeste hekel. De rook worst die boven in de schoorsteen werd geroookt was eigenlijk het lekkerst. In het najaar hadden wij een stok achter een van de kamers boven die vol met worsten hing. Op een andere plek onder het dakraam, op oude kranten lagen de goudrenetten.

Van de stoofperenboom tegen over de stoep kwamen stoofperen af, die je uren lang moest laten koken voor dat ze van witgroen tot rood een roodachtige kleur veranderde. Dit was een teken dat mogelijkheid bestond dat die kogelharde dingen gaar gekookt konden worden. Die peren waren zo hard dat niemand ze ooit zou jatten.

Iets waar wij als jongens wel wat van af wisten, bij boer Brak stonden toendertijd de lekkerste appels.

Voor de koeien werd er een schuit vol suiker bietenpulp besteld bij de suiker fabriek in Halfweg. Deze bestelling werd met de boot tot de Heul geleverd, van de Heul af werd de pulp opgeslagen op vrachtauto's van Janus Mulder en dan naar ons toe gereden en in het pulphok gelost. Na het lossen werd de pulp goed vast getrapt en als het hok vol was werd de pulp met een laag aardappelmoes afgedekt om vertering te voorkomen. Aardappelmoes is een bijproduct van het maken van aardappelmeel. De pulp en de moes werd gedurende de wintermaanden samen met hooi aan de op stal staande koeien gevoerd. Er werd stro in gekocht voor de winter. Dit kwam in de vorm van groten balen met ijzerdraad er om. Stro werd opgeslagen op de zolder van de stal en de wagenschuur en gedurende de winter onder de koeien op stal gebruikt.

Over de suiker fabriek in Half weg gesproken, ik ging nog wel eens met Rijm Mulder mee suikerbieten weg brengen naar de suikerfabriek. Dat vond ik ook erg mooi omdat ze op die fabriek kranen hadden die op stoom werkten, en die in een keer het bietennet vol met bieten

kon ophijzen. Rijm nam altijd de tijd om je precies uit te leggen hoe zulke machines werkten, dat was koren op mijn molen. Als wij het fabrieksterrein op reden zij Rijm blijf even zitten als de vrachtwagen op de waagbrug stond, en hij het weegbonnetje af haalde. Als de wagen geleegd was en wij weer over de waagbrug gingen zij Rijm altijd loop even mee als hij het bonnetje afhaalde en een praatje maakte.

Henk Slagter maakte het hooigat in de hooiberg met een kleine scherpe graaf achtige spa werd bovenin een cirkel gestoken die langzaam breder werd als je dieper in die hooiberg naar beneden zat te steken. Het losse hooi werd met een touw bosje na bosje uit het gat omhoog getrokken. Een paar dagen later, beneden aan gekomen drukte je dan een opening naar buiten en door die opening werd het hooi s' winters uit de berg gehaald. Als het hooigat leeg was klom je langs een touw omhoog tot boven in die berg; een hoogte van een meter of tien, en vulde het gat met hooi. Langzaam maar zeker werd het hooi door de koeien op gegeten en het dak van de berg aan de lieren om laag gedraaid. Je kunt van oude foto's schatten in welk jaargetijde ze genomen zijn door naar de hooiberg te kijken en dat met de bladeren van de bomen te vergelijken.

Winter Maanden

Met de kerst werden er oliebollen gebakken en gingen wij in de nacht van 24 december naar de Oudshoornse kerk. Daar stond een grote kerstboom met echte kaarsen.

Het mooiste van die kerstdienst was als er een kaars scheef stond dan brandde die vlugger en met een beetje geluk vloog dan een stuk tak van die kerstboom in de fik. Maar meestal was koster, Hugo van Veen er vlug bij om met zijn lange stok met een natte spons er aan die kaars uit te doen.

Toen oma den Hertog nog leefde (in de paarden tijd) gingen wij net als alle andere den Hertog'en naar de kerk. Iedere den Hertog zat in de den Hertogenbank, de bank rechts achter in de kerk met het kapje er over. Die bank zat bijna vol. Iedereen was in het zwart gekleed en de oma's en tantes gaven mij stukjes (geen hele) pepermunt uit een klein zilver doosje, om me zoet te houden.

Ik heb nooit ergens meer een klok aan getroffen die zo langzaam rond ging als die in het plafond van de Oudshoornse kerk. Na de dienst gingen wij bij oma koffie drinken en dan naar huis voor het middageten.

De dominee kwam eens bij ons op bezoek om een praatje te maken, en toen hij weg ging vroeg hij aan mij heb jij ook nog een vraag? Ja, die had ik. Dominee als U dat grote boek dat op de preekstoel ligt, helemaal aan ons voor heeft gelezen, hoef ik dan niet meer naar de kerk toe?

Op een gegeven zaterdag morgen rond 11 uur stond Bets een in grote pan soep te roeren toen de deurbel ging. Ze liep naar de achterdeur om te kijken wie daar was, het was dominee Cadee, Bets zei; goeiedag dominee, ik heb je lange tijd niet meer gezien. De dominee gaf als antwoord; maar mevrouw Den Hertog ik sta elke zondag om tien uur op de preekstoel.

De koeien stonden op stal en de melkproductie was terug gelopen tot een punt waarbij het kaas maken zich niet meer loonde dus ging de melk naar de fabriek

.De middags pauze was nu drie uur in plaats van twee en met de Kerst stonden ook de meeste koeien droog. De hele familie had hun verjaardag in de winter maanden, Mijn vader op 16 Jan, oma den Hertog op 7 Feb, Ton op de 8 feb, Bets op 26 Feb. en ik op de 15 maart. Op de verjaardagen van mijn ouders kwamen andere boeren met hun echt genoten op bezoek om een kopje koffie te drinken met gebak van Dijkstra, dan nog een tweede kopje koffie met een koekje. Daarna een borrel of twee, ouwe of jonge klare voor de heren en advocaat of sherry

voor de dames met of zonder slagroom. Zonder als je met je lijn bezig was, of Jus orange voor diegene die geen sterke dank lusten. Er werden sigaren van Ritmeester gerookt die in een cederhouten doosje op tafel stonden. Er werd geredeneerd over hoe duur alles was geworden, behalve de melkprijs die wilde niet om hoog en de kaas, hoe was het eigenlijk mogelijk dat ze het voor die prijs nog konden doen, waar zou het op uitlopen? Want zo kon het toch echt nooit doorgaan, misschien kwam er weer een oorlog? De reden dat het in het najaar in de polder zo nat geweest was had iets met het testen van atoombommen in Rusland te doen en die hond in die Sputnik, dat was ook helemaal niet goed voor het weer

.Er werd gezegd dat voor Drees stemmen toch altijd nog de beste oplossing was.

Rond 11 uur was de lucht in de kamer donkerblauw en wel met een mes te snijden. De partij kwam bijna tot het einde als een van de gasten naar de klok keek en zie kijk eens. Mens! het is al half elf, waar is de tijd gebleven. We nemen er nog een en dan motten we op huis op aan.

Rond 11 uur gingen de dames Moeder Bets helpen met het afwassen. Moeder was als de dood dat er een van de kristallen glazen bij het afwassen zou sneuvelen, en onder het kletsen van de vrouwen door werd tientallen keren gevraagd waar moet dit staan waar moet dat staan? Het antwoord was altijd gelijk laat maar staan ik ruim het wel weg. Rond om een uur was ieder een verdwenen en de volgende morgen werden de “goeie spullen” weer voorzichtig in de kast in de voorkamer gezet. De volgende middag als ik van school af kwam kreeg ik een stuk over gebleven gebak van Dijkstra en gerookt bij Ritmeester, toch was het erg lekker.

In januari kwamen de eerste kalveren de wereld in, en als er een koe op kalven stond was het s' nachts om de twee uur op staan om even te gaan kijken of het goed ging. Vijfennegentig keer er uit en honderd ging het goed maar soms was er hulp bij nodig. Dit was meest al het geval met het jongere vee dat voor de eerste keer kalfde.

En dan was er biest! Iedereen kreeg biest, ik moest het weg brengen het hele dorp door. Het geven van biest aan mensen was een soort waarderingsteken. Bij de Fa. Blom in Aarlanderveen had mijn Vader een speciaal roestvrij stalen biestkannetje van 5 liter inhoud laten maken. Met dat mooie glimmende kannetje moest ik voordat ik naar school ging biest aan mensen weg brengen, Vrienden en bekenden van mijn vader, de dominee, de schoolmeester, mijnheer Plomp de directeur van de Leer Hoeve, mijnheer Kassemeier van de NutspaarBank die op mijn spaarcenten paste, en mensen waar ik nooit van gehoord had, waar van sommigen geen idee hadden hoe ze biest moesten wellen. Maar iedereen kreeg biest omdat biest met beschuit en kaneel heel erg lekker was.

De sneeuwkllokjes kwamen als eersten naar boven, en dan de krokussen een teken dat de winter aan zijn einde aan het komen was. De meeste kalveren waren geboren en langzaam maar zeker werd er naar het voorjaar toe gewerkt. Eind april werd er balans op gemaakt om te zien hoe er geboerd was en meestal zat dat wel goed. Er waren bij ons oude boekhoudingboeken waarin de overname van een bedrijf van vader op zoon werd berekend. Alles werd geteld, zoveel varkens, zoveel koeien, zoveel wagens, schoppen, hooivorken, hamers, spijkers enz. De waarde van de hele inboedel werd vastgesteld, en dat was het bedrag van overname in de vorm van een schuld aan je ouders.

In een van zulke boeken was ook bij ons alles op geteld op de dertigste april.

Totaal: bedrag zoveel gulden. Door dat totale bedrag stond een streep, met een notitie erbij “kalf geboren tien over tien waarde een gulden en vijftig centen. En daaronder een nieuw totaal bedrag. (alsjeblijft!)

Als je niet te best met je ouders overweg kon liep je het risico dat je in de herfst moest beginnen. Dat was natuurlijk niet zo leuk omdat er gedurende de winter niet veel te verdienen was. Als je geluk had gingen je ouders op het dorp wonen, en als je pech had stond er een kleinere woning naast de boerderij waar je ouders introkken, en je dan meteen ook goed in de

gaten hielden. Mijn grootvader en moeder woonden op Alphen, maar Henk Slagter ging grootvader s'woensdagmorgens met paard en koetsje van de hoofdstraat ophalen. Op de boerderij aangekomen reed Henk mijn grootvader door het land heen voor een inspectietoer. Bij het middageten vertelde grootvader aan mijn vader waar een paar stekels stonden, welke sloot te vuil was en dergelijke, daarna reed Henk opa weer naar Alphen toe en was hij net weer voor het melken weer thuis.

Het begin van het einde

Rond 1965 was de gemeente Alpen aan den Rijn begonnen met het aankopen van land, bouwgrond in de polder tussen de hoge dijk en de Oranje Nassau singel, de bouw van toren huizen was daar al begonnen en ook moest het land tussen de Ridderbuurt en de hoge dijk volgebouwd worden

Hoge dijk bij de ringvaart, met de eerste toren flats op de achter grond

Langzaam maar zeker verkocht de ene na de andere boer rond om Alphen zijn bedrijf aan de gemeente. Er zat niets anders op om dat je met de onteigeningswet te doen kon krijgen als je uiteindelijk niet toestemde tot verkoop.

Tante Gee en Jan Van Zwieten (van de Aardijk en vrienden van mijn ouders) en mijn vader waren een van de laatste die toendertijd hun boerderij verkochten. Beide hadden van zulke zaken goed verstand, en als er aan verstand tekort was, werd de hulp van de beste deskundigen in Nederland in gezet, om advies te vragen. Maar uit eindelijk, en na vele jaren "pootje stijf houden" werd rond 1970 ook de Spruiten Hoeve en de Boerderij van Van Zwieten als een van de laatste boerderijen aan de gemeente Alphen aan de Rijn verkocht. Bij ons werd er boelhuis gehouden, de inboedel werd openbaar verkocht en mijn ouders begonnen hun nieuwe project; het bouwen van een mooi nieuw huis aan de Oudshoornse weg.

Piet van Egmond en Henk Slagter kregen elk hun huis geschonken als een teken van dankbaarheid voor hun trouwe dienst van vele jaren.

Terugblik

Nu vijftig jaar later schreef ik de bovenstaande herinneringen, grotendeels uit mijn hoofd. Ik denk terug aan al die mensen die invloed gehad hebben op mijn jeugd.

Ik denk aan diegene die op de Spruijten Hoeve hun hele leven hard werkten,

Mijn ouders, Piet van Egmond voor 32 Jaren, Henk Slagter voor 28 Jaren, Gezinnen die van de Spruijten Hoeve een inkomen hadden en alles dat was op gebouwd van de ene, op de andere generatie.

Dat van ongeveer een Honderd stuks rundvee en ongeveer Honderdvijftig varkens en vierentwintig hectaren land. Drie gezinnen konden leven. Die mensen in de Buurt die het niet zo breed hadden. De vrienden waar je mee speelde, het was een prachtige jeugd.

Nu vijftig jaar later, en na veertig jaar voor grote Internationale Firma's in verschillende landen gewerkt te hebben, woon ik in Australie, op mijn hobbyboerderijtje met zes koeien, die zes kalfjes per jaar hebben, en lekker hun moeders melken, eren stier die geen Cornelis heet, en een oud 1955 model Ferguson Trekkerje, en een werft met grint er op.

Als ik hier zo rustig bezig ben, sta ik soms wel eens even stil, en vraag ik mezelf af, waarom ben ik aan het doen, wat ik aan het doen ben of waarom heb ik dat nu op die manier aangepakt? Als het antwoord in je gedachten naar boven komt, gaat het heel vaak terug naar de gewoonte van mijn jeugd, en de dingen waar ik aan gewend was. Gewoontes van lang geleden, geleerd op de "Spruijten Hoeve" in de Ridderbuurt.

Dingen die ondanks alles, in de achtergrond van je geheugen zijn bij gebleven, en tot vandaag aan de dag je manier van leven nog gunstig beïnvloeden.

Note:

Dit artikel is geschreven op de 31ste Maart 2006 voor de Stichting Erfgoed Ridderbuurt en blijft het eigendom van die stichting en de schrijver.

Bertus den Hertog, is bereikbaar op het onderstaande e-mail adres:

bertsan@bigonp.com.au